

Aanbevelingen uit het rapport “Behoeftonderzoek senioren Best” juli 2021

(kopie van hoofdstuk 6.2)

Algemeen

In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de aandacht van de gemeente Best voor inwoners van 60 jaar en ouder sinds het vorige behoefteonderzoek is toegenomen en vruchten afwerpt.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft in 2012 acht domeinen geformuleerd aan de hand waarvan kan worden beoordeeld in hoeverre een gemeente als ‘leeftijdsvriendelijk’ kan worden bestempeld. Een leeftijdsvriendelijke gemeente schept een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden bevordert. Om ouderen in staat te stellen een rol te vervullen, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Zo moeten *publieke ruimten en gebouwen*, aspecten van een leeftijdsvriendelijke gemeente, bereikbaar en toegankelijk zijn. Door aan die voorwaarden te voldoen, laat de gemeente zien dat ze aandacht heeft voor mensen met een mindere *mobiliteit* en heeft ze oog voor het belang van sociale inclusie. In zijn algemeenheid zit het wel goed in Best met de bereikbaarheid en toegankelijk van voorzieningen. Ook de dienstverlening, van bijvoorbeeld de gemeente en de bibliotheek, wordt hoog aangeslagen. Maar ook andere factoren bevorderen of blokkeren de mobiliteit. Hebben voetgangers of fietsers prioriteit, is de staat van de voetpaden goed of liggen er stenen los, zijn oversteekplaatsen overzichtelijk en veilig, hoe zijn de routes naar belangrijke voorzieningen en durven mensen wel buiten te komen als het donker wordt? Het antwoord op deze vragen laat zien of aan de mobiliteit van mensen en het belang van inclusie aandacht wordt besteed. Veel meer dan bij jongeren, volwassenen en jonge ouderen is voor oudere ouderen de buurt of directe woonomgeving het ruimtelijk kader waarin *participatie* plaatsvindt. Voor ouderen met een beperkte mobiliteit of met beperkte financiële middelen, zijn buurtnetwerken betekenisvol. Uit het behoefteonderzoek in Best blijkt ook dat met name de respondenten van 80 jaar en ouder zich uitspreken voor (nog) meer activiteiten in hun buurt. Het creëren van een beweegtuin met fitnessapparaten ouderenrijke buurt, waar sommige respondenten zich voor uitspreken, bevordert niet alleen de fysieke gesteldheid, maar geeft ook sociale impulsen aan de omgeving.

Wonen of huisvesting is ook een belangrijk aspect van een leeftijdsvriendelijke gemeente. Het gaat onder meer om de beschikbaarheid van woningen en de mogelijkheden om een niet comfortabele woning geschikt te maken. ‘De gemeente moet haast maken met de bouw van appartementen voor senioren, zodat er een betere doorstroming plaatsvindt’. Een respondent voegde die opmerking toe aan de ingevulde vragenlijst voor het behoefteonderzoek. Een begrijpelijke opmerking als je in acht neemt dat veel minder senioren dan 8 jaar geleden, vooral senioren van 70 jaar en ouder, het eigendom van de woning hebben ingeruild voor een woning op de sociale en particuliere huurmarkt. Een groot deel van hen heeft aangegeven hun woning eventueel aan te passen maar of dat is gebeurd, is onvoldoende bekend. Menig respondent van 80 jaar en ouder geeft aan dat *communicatie en voorlichting* over allerlei regelingen, waaronder mogelijk het aanpassen van de woning, verbetering

behoeven. Trappen en drempels in de woning vormen een obstakel wanneer de mobiliteit vermindert. Het gebrek aan doorstroming op de woningmarkt naar bijvoorbeeld een levensbestendige woning of een 0-treden woning, kan een mogelijke oorzaak zijn van een behoorlijke toename van het aantal valincidenten. Maar ook een afname van *sociaal-culturele participatie* als gevolg van de coronacrisis.

Senioren met mobiliteitsbeperkingen zijn als gevolg hiervan, meer dan ooit tevoren, verstoken gebleven van sociale contacten en daarmee ook van helpende handen. Valincidenten buiten de deur komen aanmerkelijk minder voor dan valincidenten in huis. Tegen de achtergrond van corona valt het te begrijpen dat met name mensen van 80 jaar en ouder de behoefte uitspreken dat er weer meer leven in de buurt gewenst is. Los van corona is het zaak dat sociaal-culturele instellingen in een direct contact met senioren en/of seniorenorganisaties in gesprek gaan over het programma-aanbod. Als een senior de zorg heeft voor de partner of andere sociale verplichtingen heeft, als de kosten voor sociaal-culturele activiteiten te hoog worden gevonden, als de tijdstippen waarop programma's worden aangeboden 'incourant' zijn voor senioren, of als er vervoersproblemen zijn, kunnen dit het niet deelnemen aan sociaal-culturele activiteiten verklaren. Maar ook als het huidige aanbod niet interessant wordt gevonden, vraagt dit om een dialoog tussen de partijen. Daarentegen worden Bestwijzer, Cultuurspoor en ook 't Theaterke heel positief beoordeeld door senioren die er gebruik van maken.

Naast *sociaal-culturele participatie* is *maatschappelijke participatie* ook een aspect van een leeftijdsvriendelijke gemeente. Arbeidsparticipatie, vrijwilligerswerk, het geven van opvang en mantelzorg, maar ook deelname aan het verenigingsleven worden onder de vlag van maatschappelijke participatie geschaard. Veel vaker dan 8 jaar geleden blijven respondenten van 60 tot en met 65 jaar actief op de arbeidsmarkt. Ook de komende decennia zullen we te maken hebben met een (nog) latere uittrede van senioren van de arbeidsmarkt. Desondanks zien we een zeer laag percentage senioren scholing geniet, zich omschoolt voor andere taken of cursussen volgt om bij te blijven. Mogelijk komt dit door een hiaat in een scholingsaanbod, of omdat Nederland, in tegenstelling tot sommige andere Europese landen, geen verplichte scholing kent voor oudere werknemers.

We zien bij de jongere respondenten van Best dat door het actief blijven op de arbeidsmarkt het gaan verrichten van vrijwilligerswerk wordt vooruitgeschoven, maar we zien ook dat het de zelfwaardering, c.q. het gevoel mee te tellen in de samenleving positief beïnvloedt. Ook bij de oudere leeftijdscategorieën zien we, meer dan 8 jaar geleden, dat het gevoel bestaat mee te tellen. *Respect* voor *en inclusie* van ouderen zijn volgens de WHO ook belangrijke kenmerken van een leeftijdsvriendelijke gemeente. De hoge deelname aan vrijwilligerswerk van met name ouderen van 70-79 jaar illustreert dat ouderen in Best in hoge mate een rol vervullen in de lokale samenleving. Maar ook de goede relatie tussen ouderenorganisaties en de gemeente, die onder meer naar voren komt in hun samenspel bij de behoefteonderzoeken, zijn voorbeelden van respect en inclusie.

Gezondheid en zorg zijn de laatstgenoemde domeinen van een leeftijdsvriendelijke gemeente. Nemen we het percentage senioren dat met langdurige fysieke beperkingen te maken heeft als maatstaf, dan kunnen we concluderen dat de gezondheid van ‘de ouderen’ in Best de afgelopen 8 jaar is verbeterd. Er is een diversiteit aan professionele zorgvoorzieningen beschikbaar, waar de oudere gebruiker ervan tevreden over is. Daarnaast staat een netwerk van informele zorgverleners klaar om de helpende hand te bieden. Wat opvalt is dat de kleinkinderen van zorgbehoevende respondenten van 80 jaar en ouder, die over het algemeen jong volwassen tot volwassen zijn, een minder grote rol vervullen bij het verlenen van informele zorg dan de kinderen of de buurtgenoten. Voor wat betreft de zelfredzaamheid van senioren springt in het oog dat menig oudere die slecht hoort niet voor een hoorapparaat kiest om de handicap aan te pakken.

Vlaanderen kent het BOEBS project. BOEBS is de afkorting van Blijf Op Eigen Benen Staan. Gezien het hoge aantal valincidenten in de gemeente Best, bij met name senioren van 80 jaar en ouder, is een soortgelijk project aan te bevelen. Thuiszorgorganisaties, intramurale zorgorganisaties of fysiotherapiepraktijken zijn allen goed in staat om ouderen en hun naasten valpreventie bij te brengen, maar ook om te beoordelen of de woning of directe woonomgeving het risico op valincidenten verhoogt.

Concrete aanbevelingen

- Kijken we, resumerend, naar de ontwikkeling die door en in de gemeente Best de afgelopen 8 jaar is doorgemaakt, dan kan worden gesteld dat de gemeente zich zou kunnen beijveren om voor de status van ‘leeftijdsvriendelijke gemeente’ in aanmerking te komen; Sociale inclusie van de leeftijdscategorie 80 jaar en ouder wordt verhoogd als meer aandacht wordt geschonken aan de staat van de voetpaden, en de zichtbaarheid van de politie op de straat;
- Corona heeft geleid tot een aanmerkelijke toename van digitaal verkeer door respondenten van alle leeftijdscategorieën. Desondanks geven respondenten van 80 jaar en ouder aan dat voorlichting over voor hun belangrijke onderwerpen, waaronder informatie over woningaanpassingen en over toegang tot zorg, nadrukkelijk verbetering behoeven. Hier ligt een aandachtspunt voor ouderenorganisaties, de gemeente en woon- en zorgorganisaties;
- Deelname van senioren aan sociaal-culturele activiteiten zal worden bevorderd als aanbieders van sociaal-culturele activiteiten of van culturele instellingen samen met ouderenorganisaties het programma aanbod bijstellen door wensen van ouderen mee te nemen;
- Introduceer ook in Best een BOEBS project. Met zorgorganisaties, waarmee de gemeente Best en subsidierelatie onderhoudt, bijvoorbeeld in het kader van de Wmo, kan valpreventie door de zorgorganisatie worden afgesproken;

- Bevorder (bij)scholing en deelname aan cursussen om senioren langer succesvol op de arbeidsmarkt actief te laten zijn, en om ze in te wijden in andere vormen van maatschappelijke participatie;
- Laat periodiek, bijvoorbeeld door een apotheker, voorlichting geven aan met name senioren vanaf 70 jaar over hun medicijngebruik: over de hoeveelheid en mogelijke bijwerkingen ervan;
- Weet dat bij met name mensen van 80 jaar en ouder, die chronische beperkingen ondervinden en niet meer in staat zijn om het huishouden op orde te houden, sprake kan zijn van vraagverlegenheid, waardoor niet wordt geïndiceerd voor noodzakelijke Wmo ondersteuning;
- Plaats (meer) zitbanken voor ouderen in en op weg naar het centrum en bevorder het gebruik van openbare toiletten in het centrum;
- Bevorder de veiligheid van oversteekplaatsen naar het centrum;
- Organiseer aparte, gezellige en interessante bijeenkomsten voor inwoners van 80 jaar en ouder. Nodig hen uit, omdat sociale isolatie in de coronatijd vooral bij hen heeft plaatsgevonden. Mogelijk worden hierdoor ook vrouwen van 80 jaar en ouder gemobiliseerd, die relatief zijn ondervertegenwoordigd bij de behoefteonderzoeken